

Трибуна міського українського слова на вітчизні американській землі

Address: Freedom & Independence "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Tel.: Henderson 4-0807
TND: Henderson 4-1016

АЙЗЕНГАВЕР ПРОПОНУЄ РОЗБУДОВУ ШЛЯХІВ КОШТОМ 50 БІЛЬЙОНІВ

РОЗБУДОВИ ШЛЯХІВ ВИМАГАЄ ПРОТИЛЕТУН-СЬКА ОБОРОНА І ЗРІСТ НАСЕЛЕННЯ

Болтон Лендінг, Н. Й. — Президент Айзенгавер запропонував на широку скало розбудову шляхів в цій країні, так що 50 бильйонів доларів — це був би, тільки добрий початок. Цю пропозицію висловив президент у промові, що вів відчитав віцепрезидент Річард М. Ніксон на 46-й річній конференції губернаторів, що відбулася в Болтон Лендінг, Н. Й. Цей великий план будови й модернізації шляхів треба здійснювати, на думку президента при допомозі видатків федерального і штатських урядів. Застарілі і недостатні дороги, казав президент, спричиняють кожного року таке число нещасливих випадків, немов би на війні. Злі шляхи — це причина мільйонів видатків внаслідок витрати часу. На випадок атомової війни, не можна було вести протилетунської оборони, бо важко було б втримувати більшість рух на теперішніх автострадах. Айзенгавер підкреслює також і те, що побільшення комунікаційних ліній вимагає зрост населення ЗСА, яке в 1970 році становитиме 200 мільйонів. Щоб збільшити сітку шляхів та модернізувати теперішні автостради, президент пропонує чотирьохрічну програму. 1. Виготовити великий план розбудови сітки шляхів, який закладе основу для будови й модернізації, доступу до інших автострад та до фермерських районів. 2. Виготовити фінансовий план, який оснований на самовистачальності (оплата за шляхи, або да-

ОСІДКОМ УНО НАНАДІ ПЕРЕНЕСЕНО ДО ТОРОНТА

В. ГУЛЬТАЙ ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ

Вінніпег, Канада. — Найважливішою постановою XVII Крайової Конференції Українського Національного Об'єднання Канади було перенесення Крайової Екзекутивної УНО з Вінніпегу до Торонто. Вивид такої постанови конференція вибрала такий склад керівного органу УНО, щоб він міг нормально функціонувати в новому місці осідку. — повідомив "Новий Шлях" з 9-го липня ч. р. Центральні Управи інших братніх організацій УНО — Української Стрілецької Громади, Організації Українців Канади і Молодих Українців Націоналістів — заліпаються в Вінніпегу. Конференція УНО, УСГ, ОУК і МУН відбулася тут у дніх від 1 до 4 липня в залах Українського Нац. Дому. Володимир Косар, голова КЕ УНО відкрив Конференцію УНО, одностайно відбувалися пізніше наради й інших братніх організацій. Після звітів і дискусій над ними відбулися вибори Крайової Екзекутивної УНО. До неї обрані: Вагдиль Гультай з Торонто — голова; Василь Гладуш з Торонто — 1-й віце-голова, і д-р Степан Суховерський з Едмонтона 2-й віце-голова; проф. Степан Паладійчук із Торонто — секретар; Петро Боржак із Гамільтону — скарбник; Вол. Косар, д-р Т. Павличенко і М. Погорельний — члени КЕ УНО (остатній призначений за законом КЕ УНО з Шарп-шоу Екзекутивної).

Конференція УНО — в своєму резолюції — заявила своє повне довіря до внутрішньої і зовнішньої політики канадського уряду за часів лейбористів, що ввійшли в західній нації.

Вайлі пропонує стримати фінансову підтримку ОН

Вашингтон. — Голова Сенатської Комісії Зародкових Відносин сенатор Александер Вайлі заявив у часописемному інтерв'ю, що ЗСА повинні стримати фінансову допомогу Об'єднанню Націй, якщо б комуністичний Китай став членом цієї світової організації. Вайлі твердить, що ЗСА мають настільки впливу, що зможуть не допустити червоного Китаю до ОН, але, сказав сенатор, "коли б члени ОН зробили помилку і замі-

Пропонують стримати допомогу Франції і Італії

Вашингтон. — Сенатська Комісія Зародкових Відносин прийняла відітиски на допомогу закордонної в висоті 3,100,000,000 доларів. Одночасно комісія хотіла ухвалити застереження, щоб стримати Італії та Франції допомогу, якщо вони не ратифікують договори, який дозволяв би творити німецьку армію. Державний секретар Діксон Фостер Доллес, а також американський амбасадор

Домагаються допомоги для англійського летунства

Вашингтон. — Представники уряду всіма способами стараються переконати представників Конгресу, щоб ухвалили допомогу англійському летунству в висоті 75 мільйонів доларів, бо ці гроші — будуть найкращою інвестицією для оборони не тільки Англії, але й всього світового світу. Ці видатки вже були ухвалені конгресом комісії обох палат, але палата Репрезентатів їх відкинула, а в повному Сенаті також очікується

Євангелістський конгрес в Німеччині — проти комунізму

Берлін. — У Східній Німеччині відбувся 4-денний євангелістський конгрес з 65,000 зареєстрованими учасниками, з яких коло 10,000 прибуло — за спеціальним

ЧЕРЧИЛ Є ПРОТИ НЕГАЙНОГО ДОПУЩЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ ДО ОН

Лондон. — Англіський уряд, у продовжуванні тієї лінії, що в прийняв ще уряд Парті Праці у відношенні до справи допущення Комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, є проти негайного прийняття Комуністичного Китаю до ОН, у принципі підтримуючи право теперішнього китайського режиму мати своє представництво в ОН — заявив англійський прем'єр Вінстон Черчил у своїй доповіді промові на закордонно-політичній темі, виступаючи в палаті громад. Черчил солідаризувався з американським становищем, що комуністичний уряд повинен довести свою добру волю співпрацювати з чартером ОН, а це може статися тільки після угоди Комуністичного Китаю на об'єднання в Кореї, замирення в Індокитаї, відмови від дальших агресивних кроків в Азії та взагалі після впровадження діями свого мирного становища. Зрештою, Черчил знову повторив свою тезу про konieczність мир-

Політична боротьба у Франції не припиняється

Париж. — Народно-республіканська партія, одна з найдовговішніх у Франції, вступила з гострими закликами проти закордонної політики нового французького уряду прем'єра Мендеса-Франса, закликаючи її, що політика стигла Францію з позиції великої держави на другорядне місце. Члени названої партії, відомі як Шуман, були майже безупинно керівниками фракційної закордонної політики від кінця другої світової війни. Провід народно-республіканської партії закликає новому уряду, що він, поклавши натиск на замирення в Індокитаї, відступив на задні місця інші справи найбільшої міжнародної ваги, між ними справу західного пакту Оборонної Спільноти. Наслідком такої політики Мендеса-Франса було, мовляв, скликання до Вашингтону англо-американської конференції без участі Франції. Вашингтон і Лондон, мовляв, вирішують справу Німеччини поза Францією. Тому провід народно-республіканської партії, висловлюючи рішуче в користь названого пакту, підняв контроль над військами армії в рідких загальних виборах армії, закликає до негайної ратифікації того пакту, і перестерігає, що політика нового французького уряду веде до ізоляції Франції.

Південна Корея хоче мати мільйон війська в резерві

Сеул. — Південно-корейський міністер оборони оприлюднив, що південно-корейський уряд пропонує 3-днішній Державним меморіал з проханням допомогти Південній Кореї виплатити мільйон південних корейців, які творили б кравову, національну гвардію. Вона була б подібна до американської національної гвардії, як своєрідна військова резерва, що могла б бути покинана до військової служби на випадок воєнної небезпеки. Міністер оборони аргументував прохання такої мільйонної військової резерви постійною небезпе-

Сумерк Олександра Корнійчука

Москва. — Олександра Корнійчука, з'явившись з його становища віце-прем'єра УСР. Офіційне повідомлення донос, що він дістав "інше призначення". Олександр Корнійчук, що має нагороду Сталіна за заслуги в ділянці літератури, має тепер 44 роки. Він був призначений віце-прем'єром УССР в червні минулого року.

Княжна Маргарет з офіційною візитом в Західній Німеччині

Бонн. — 23-літня молодша сестра королеви Єлисавети II прибула гелікоптером до Західної Німеччини в офіційну візитом. На летючій привітали її 21 гарматний стрілами. Вона поїхала з відвідинами до 70-літнього президента Західної Німеччини проф. Гойса, а після 3-годинного перебування в Бонні відїжджала на те, що конгрес відбувався на території Східної сателітної Німеччини, цілий ряд промовців виступав проти комунізму і настрій на тому конгресі був яскраво протикомуністичний. Присутніми були також делегати з ЗСА, Англії, Індії, Індонезії й інших країн. Допущено на конгрес коло 100 членів кореспондентів, однак східно-німецька влада не допустила представників американської преси.

ДЖ. Ф. ДОЛЛЕС ВІДЛІТАЄ ДО ПАРИЖУ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР НЕСПОДІВНО РІШИСЯ ВІЙХАТИ НА ЗУСТРІЧ ІЗ ПРЕМ'ЄРОМ ФРАНЦІЇ І АНГЛІЙСЬКИМ МІНІСТРОМ ІДЕНОМ

Вашингтон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес несподівано відлітає у поєднок вечором до Парижу, прийнявши запрошення французького прем'єра і міністра закордонних справ Мендеса-Франса, щоб стрінутися з ним і англійським міністром закордонних справ Іденом та обговорити найважливіші справи, зв'язані з Женевськими переговорами про індокитайський мир. Рішення державного секретаря було таке раптове і несподіване, що навіть французький амбасадор у Вашингтоні Бонне був заскочений тією звісткою. Сталося це в три четверті години після того, як французький прем'єр Мендес-Франс запросив Дж. Ф. Доллеса за посередництвом американського амбасадора з Праги Джонсона, що с тепер керівником американської делегації у Женеві. Французькому прем'єрові страшенно залежало на прийнятті Доллеса або бодай його заступника генерала Велла Смита в Женеві, бо він уявляв, що це американський гарантії замирення в Індокитаї не матиме вартості. Знову ж державний департамент ЗСА та особливо американські конгресові кола ставлять дуже невдоволено до Женевських переговорів, лякаючись, що Франція піде далеко в своєму бажанні миру в Індокитаї і погодиться не тільки на поділ В'єтнаму, але віддасть частину територій на кордоні між комуністичною воєнною ЗСА та комуністичною нацією, що ЗСА не зможе на нею про останній стан своїх погодитися. Запрошення переговорів з комуністами.

З Червоного Китаю безупинно йде допомога індо-китайським комуністам

Гаюй. — Комуністичний Китай вислав тепер більшу допомогу індо-китайським комуністам, аніж посилав її навіть під час облоги Дієнбіяфу — твердить повідомлення з головної квартири французьких військ в Індокитаї. Тимчасом французьке летунство не вилітало навіть проти ставився безупинний вальт московських вантажних авіацій, що діють з вузлів з комуністичного кордону на південь, постачаючи комуністичній армії всього добра, — залишили вже місто.

Держави спішать з допомогою жертвам Дунаю

Відень. — Голландія, Швейцарія, Італія, Швейцарія і Зарщина перші зголосилися з допомогою потерпілим від страшної повені, що навістила Австрію і Німеччину, а також інші наддунайські країни. Впродовж 5 днів, від коли Дунай і його притоки виступили з берегів, загинули в самій тільки Австрії і Західній Німеччині 24 особи. У Східній Німеччині загинуло 9 осіб. В рятунковій акції беруть участь також 3,000 американських воїнів. За газетними вістіями, найбільші втрати з усіх потерпілих і загрожених міст поїде долі Лінц.

В СВІТІ

- У містечку Ферріді в Турції, французькі колонії в Північній Африці, проголошено заборону виходу на вулицю, після того, як 5 арабських терористів, озброєних скорострілами, напали на автобус з 6 каварами. Було вбитих 6 осіб і 12 важко ранених. У столиці країни, місті Тунісі, з'явився нормальний рух. З уваги на гарну погоду, тисячі мешканців виїжджали над море, а всі кавари на вулицях міста — повні.
- Вияв Лакшмі Падіт, сестра індійського прем'єра Неру і президентка теперішньої Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, відвідала Вінстона Черчилля в Чарльтоні в Англії і була в панстві Черчилля на обіді. Раніше вона була на авіаційній в королівстві Єлисавети.
- В Японії виявилася пошесть страшної недуги спливаю: в місті Окінава захворіло на ту недугу коло 100 осіб і половина хворих вже померла.
- Комуністи в Триєсті, які є там другою найбільшою політичною партією, видали відозву, в якій закликають, що вони "всіма способами" будуть протиставлятися поділові обширу Триєсті між Італією і Югославією.
- Комуністичний Китай заявив, що верне Англії яхту "Елінора", яка — мовляв — "здерлася на китайські територіальні води в дні 1 червня". Двох старшин і 6 членів залогів яхти відіслано до Гонг-Конгу як улову суботні.
- 7 підданств - американських держав, Іспанія, Національний Китай і Італія, вказали вже новий уряд Гватемали.
- 34-літня княгиня Барбара Пруська, вивчаючи останнього німецького царя Вільгельма II, вийшла замуж за 42-літнього мекленбургського князя Християна Людвіга. На весіллі, що відбулося на замку Глібсбург, було присутніх 130 осіб — члени різних німецьких князівських родів. Між іншими була присутня також княгиня Александра Гамбургська, що піз року тому вернулася з СССР, переживши там 8 років, як полонена.
- У консулі Домініканської Республіки в Лондоні відбулася якась таємнича стрілянина, наслідком якої дві особи вилізли до шпиталю. З консуляту телеграфували до Скотленд-Ярду і тому його агенти провели слідство, але з уваги на міжнародні відносини і дипломатичну недоторканість будинку поштових — до преси не подано ніяких подробиць.

Департамент справедливости про можливість злочину МекКарті

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Бравелл заявив під час інтерв'ю в NBC на програмі "Зустрічі із пресою", що департамент справедливости вивчає справу, як сенатор Діксон Ф. МекКарті поповнив злочин, коли на власну руку дістав документ від армії, який був секретним матеріалом ФВБ. Бравелл одночасно заперечує, що 21 січня цього року в його бюро дискутували над справою спору сенатора МекКарті і секретаря армії Роберта Стівенса. Таку вістку подав був

Бувши комуністи дістали 75,000 доларів

Вашингтон. — Департамент справедливости повідомляє, що він виплатив до 87 бувшим свідкам, які свідчили в процесі проти комуністів 75,000 доларів. — За свідчення платять по 25 доларів денно і по 10 доларів денно на окремі видатки. Ці свідки найбільше свідчили у справах Відділу Імміграції і Натуралізації, а також під час переслухувань на конгресових слідчих комісіях. Департамент справедливости опублікував свідчення цих 87 свідків, що зізнавалися від липня

В АМЕРИЦІ

- Президент Айзенгавер дістав поштуку з столиці Мекіко, яку підписав 7,000 американців, що живуть в тій державі. Вони запрошують президента відвідати Мекіко. Ця "поштова картка" вважалася 60 фунтів. В ній члени "4×6" отп, а привітали її до Вілго Дому два чоловіки.
- 12,000 в'язнів у Ньюйоркському штаті давали свою кров для Червоного Хреста. В'язні в Аттика, Н. Й. недовго віддали 10,000 пінт крові для Червоного Хреста, від часу, коли під час II світової війни почали збирати кров для хворих по шпиталю.
- Департамент торгівлі Ньюйоркського штату стверджує, що цей штат — це Мекка амбітних людей з усіх штатів ЗСА і людей з цілого світу. Майже 34 відсотки населення штату не

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВІ ПРАВДИ

Ми не симпатизували і не симпатизуємо з німками диктатором, в тому числі й з еспанським диктатором генералом Франком. Але з цього не виходить, щоб ми через те насліпо відкидали навіть те, що є розумне тільки тому, що воно виставлено диктатором. З цього боку підходимо до інтерв'ю, яке мав минулого тижня ген. Франко з представниками американської преси, вперше від 1939 року. Франко сказав дійсну правду, коли заявив, що мирне співжиття між Заходом та комуністичним світом неможливе і що Кремль такого співжиття навіть собі не бажає і цілком певно знов наважиться на якусь західну країну, якщо буде певний, що до нього вдасться. Франко має рацію, коли закликає Захід до цілковитого економічного бойкоту СРСР та всіх країн під комуністичними режими, вважаючи, що це підкопує їхню силу. Так теж і ми думаємо. Це ніякі нові думки, бо про те саме пишуть і говорять уже довгий час ті, що добре розуміються на ходах кремльської червоної диктатури та московського імперіалізму. Франко тільки повторив відомі речі, які піднімали вже не раз ті, що відносяться вороже до всякої диктатури, зліва й справа.

А коли б навіть так не було, то чи було б розумно відкидати заваги Франка тільки тому, що вони від нього походять? Невже минуле самої Іспанії повинно бути для демократів наукою, як треба поводитися у таких справах. Особливо повинно навчити багатьох американців, ворогів диктатур, а симпатиків республік і демократії. Про це й хочемо говорити з приводу появи спогадів бувшого американського посла в Іспанії Клода Дж. Бовера (My Mission to Spain, by Claude G. Bowers), який повторив у книжці ту «офіційну» правду про недавню громадянську війну в Іспанії, яку він представляв з Іспанії в американському уряді.

Амбасадор Бовер, як і президент Рузвельт та всі «ліберальні» Америка, стояли в еспанській громадянській війні беззаперечно по боці «льоалістів», «борців за волю» і «демократів», які не мають нічого спільного з комуністами та комунізмом і не є під ніяким диктатором Кремлю та його енкаведистів. Отже, все правда була по боці «республіканців», а неправда і варварство — по боці Франка та «фашистів». Те саме безкритичне відношення повторене тепер у спогадах Бовера, які є власне повторенням того, про що він звітував урядові в Іспанії. Всі його інформації прихильні Іспанській республіці, а неприхильні Франкові. Критику на цю книжку написав тепер в «Нью Лідер» еспанський республіканець, Рамон Сендер.

З інформаціями Бовера, як і з відрукованими тепер його спогадами, тише цей еспанський республіканець і уявний громадянський війни, погоджувався б еспанські республіканці в роках 1936-37, але не тепер, коли вже вони самі пізнали свої помилки. До того вже появилася друком така правда, яку виявили самі комуністи, що були у провіді цієї війни. Ці комуністи не тільки доказали віроломність політики Сталіна у відношенні до Іспанської республіки, але й виявили злочини, докониані сталінськими енкаведистами над республіканцями-ідеалістами. Про ці страшні речі, опубліковані й проголошені самими еспанськими комуністами, американський амбасадор ще досі не знає нічого або знає мало. Він ще навіть тепер пише, що в американській Бригаді Лінолла були й «деякі» комуністи, хоч востанній кореспондент «Нью Йорк Таймс», Герберт Л. Метюз, давно ствердив, що 80% Бригади становили комуністи. Від себе додамо, що про ролі Кремлю, комуністів та енкаведистів в еспанській війні є теж багато цікавого в спогадах зібраних хоч би в книжці «The God That Failed». Багато правди передав у ній Люф Фішер, що був першим американцем, який зголосився до служби в Міжнародній Бригаді для допомоги «льоалістам» проти «фашистів». Це він пише, як Москва ліквідувала навіть найвищих членів союзу добровільців, що допомагали «льоалістам». Знов С. Спендер доказує, як Міжнародну Бригаду, до якої він вступав як до «ліберальної», опанували згодом цілковито комуністи.

Дякуючи американському амбасадорові за всі симпатії до Іспанії та республіканців, еспанський республіканець і критик стверджує, що через таку «офіційну правду», яку амбасадор передавав від 1937 до 1939 з Іспанії до Америки і яку теж передавала «Еспанська Республіка» — амбасадор програв у Вашингтоні, а «Республіка» в Іспанії. Тому було б краще бодай тепер не повторювати «офіційну» правду, але сказати — дійсну.

З робітничих проблем

Минулими роками великий шум здійнявся, коли вивагас контракт між юнією сталевих робітників і сталеварнями. Цього року, з кінцем місяця червня, підписала юнія сталеварних робітників, приваблива до Конгресу Індустріальних Організацій, умову з підписом Юнайтед Стейт Стіл Корпорейшен в Пітсбурзі, яке zatrudнює 600,000 робітників. На підставі цієї умови підвищено платню на 5 центів від години, піднесено старечі пенсії і зроблено поправку в забезпеченій програмі. Негайно після підписання нової умови в цій корпорації заявила друга найбільша з чотирьох сталеварних компаній, Бетлгем Стіл Корпорейшен, що вона погоджується на таке саме підвищення для своїх 80,000 робітників, а за ними пішли інші сталеві підприємства. Вартість отих фінансових користей для робітників обчислюють на 12 центів від години.

Пересічна платня робітника у сталеварнях на годину становить тепер 2,25 дол., а найнижча — 1,75 дол. У сталеварній промисловості нараховують 32 різновиди родів праці, до яких прив'язана різновидна платня.

Щодо старечої пенсії, то вона становить 100 доларів місячно для робітників, які відробили у підприємстві 25 років. У пенсію врахована пайка, яку виплачується з федерального пенсії його фонду. За новим планом мінімальна місячна стареча пенсія робітника становитиме 140 дол., вже разом з пайкою із суспільного забезпечення, однак робітник повинен мати 65 років життя й 30 років праці в підприємстві. Щоб відбити собі цю користь, прив'язані робітникам, ціна сталі, як виявляється, буде підвищена на 3,75 дол. на один тонні. Вислідом цього буде піднесена ціна сталевих виробів.

Іншої долі зазнали робітники в загальнобудівній фабриці диванів («карпетів») у Йонкерсі, на північ від Нью-Йорку. Ця фабрика, власником якої є Александер Сміт, zatrudнює 2,200 робітників, що одержують тиждень платні разом 150,000 дол. Для невеликого міста, що охоплює 152,000 мешканців, це важливе підприємство, докруги якого поставили банки, ресторани й крамниці, де робітники роблять свої закупки або поладжують свої справи. У минулому ця фабрика zatrudнювала 6,000 робітників. З 15 червня вийшли робітники на страйк, проголосивши свої мінімальні вимоги, між іншими — підвищення платні, яка становить пересічно один долар на годину. Управу фабрики пішла на переговори з текстильною юнією, у якій організовані робітники. Під час переговорів юнія зменшила свої вимоги, однак управа фабрики на них не погодилася. З кінцем червня управа заявила, що не може гарантувати навіть кількатижневої праці для робітників, бо вирішено перенести фабрику з Йонкерсу в іншу околицю. Як причину цього подано, що

тут входять в рахунок не так вимоги робітників, як інші причини, яких публічно не оголошено.

Серед місцевого робітництва настав переполох. Пересічний вік старших робітників, які ще залишилися при праці, — 53 роки. Від їхньої платні залежить доля їхніх родин. Тому, що в Йонкерсі нема великого ринку праці, вони не мають надії на заробітки, а крім того ледве чи хто хоче прийняти до праці робітника й давати йому різні забезпечення, коли йому минуло 50 років. Правда, мала частина робітників відстане zatrudнення при розбиранні фабрики, яку будуть переносити, однак головна частина виставлена на нужду. Стейтвоні комісар праці заявив, що буде виплачувати безробітним допомогу, передбачену на випадок страйку, вже після двох тижнів, хоч нормально таку допомогу виплачується з фонду суспільного забезпечення щойно після сімох тижнів страйку. Очевидно, це справи не розв'язує у тому управу міста, в порозумінні з керівництвом фабрики вважало вести переговори з стейтвоні урядом для злагодження фінансової кризи поодиноких родин.

Кілька років борові працівники міста Нью-Йорку під-

Ярослав Курдюк

І в Америці промовили масові гrobi...

Може нарешті вже тепер совість вільного світу порушиться, коли почали розкопувати перші масові гrobi комуністичних жертв на американському континенті, бо все страхоті, від якого ціпніє кров у жилах, було досі далеке... Це було в Європі, і хоч які жмивали своїми картинками Вініція чи Катині, якимось важко було ними промовити до совісті вільного світу. Не зуміли промовити до глядачів у вільному світі ані кінофільми з цих понурих розкопів, ані цифри, що переходили у тисячі. Тисячі невинних людей, яких одиноким злочинним було те, що вони любили свою батьківщину й хотіли, щоб вона була вільною...

І всюди, де не діялося б це жмивало, ало, видно ті са-бі методи, чується та сама рука совітського збійника з Кремлю.

Дня 25 червня ц. р. комуністичний уряд у Гватемалі видав такий розпорядок: «До всіх департаментальних губернаторів республіки: арештувати негайно всіх протикомуністичних посадовців та адміністративних співробітників, які є членами революційної партії, але які відомі були перед тим, що були антикомуністами. Усіх їх за-тримати в тюрмах. Коли по-чисте перші стріли нападуть — розстріляйте їх усіх негайно. Підпис: Круз, генеральний директор цивільної охорони».

Цей документ був першою прелюдією до злочинної бру-

носли свої жалі проти малоплатні й довгих годин праці. Бюро Робітничої Статистики зареєструвало, що ці вимоги поширилися на інших робітників в робітнях, що не мають характеру фабричних підприємств. Після чотирьох років переговорів між бюровими працівниками й керівниками Бюро Робітничої Статистики оповіли, що 585 установ, в яких найняли бюрову працю 554,750 осіб, погодилися дати працівникам підвищену платню на 14,4 відсотка з одночасним скороченням праці до 35 годин тиждень. Це небувалі успіхи бюрових працівників, що, як відомо, належали до найгірше оплачуваних. Причиною цього була недовіда організації Коли ж від кількох років вони перевели організацію, їхні змагання принесли успіх.

Бюрові секретарі, ці секретарки, дістають тепер по 71,50 дол. тиждень, тобто по 3 дол. більше, ніж попереднього року, і по 9 дол. більше, ніж в 1951 р. Старші працівники мають по 74 дол., а респісники й інші професійні працівники — по 103,50 дол. Однак, стенографістки одержують 49 дол. тиждень, допоміжні канцелярські сили — по 45 дол. а хлопці для посылки — по 42 дол.

Це вважається за «білкові-нірцеву» роботу, при якій вимагається відповідного чисто-го одягу, гідної поведінки, знання й способу життя.

Також непопулярною подією була й, на превеликий жалі, до сьогодні с. участь 1 Української Дивізії — Української Національної Армії в другій світовій війні. Не хочучи порушувати питання, чи доцільно було, щоб кількадесят тисяч найкращої босадатної молоді, плечевплече із своїми батьками — лицарями вільності змагалися — волями усіх Українських Арій, УСС, УНР, УГА, Карпатських Січовиків та Воляк Українського Леґіону, опинилися в руках Дивізії. Не нашою справою було роздумувати — ми пішли боронити нашу Батьківщину від більшовицької навали. І тисячі нас в тій боротьбі поглотило на своїй і чужій землі.

Один з чужинців пише про Українську Дивізію у своїх споминах ось так: «Маленька жменька воляків залишилася в бою, ранені або пропали в невідомій долі. Вірні воляки, ми не забудемо Вас!»

А ми, друзі та земляки їхні, чи маємо право забути їх?

На високий п'єдестал поставлено героїв вільності змагань, створено культ героїзму, культ цих людей, що не побоялися життя своє віддати в обороні свого Рідного Краю. Чи на назву героїв не заслужили всі ті, які зложили своє життя в рядах 1 УД — Української Національної Армії?

Де ж той п'єдестал, де храм для цих усіх лицарів, які ще так недавно вмирали за Батьківщину? Де ж той п'єдестал, де останніх побойових в районах Фельдбаху — Гляйхенбергу в Австрії заглиблені останні постріли й Дивізії відступали в невідоме, залишаючи за собою могили своїх побратимів. Тодішні обставини не дозволяли їх усіх поховати так, як це велить лицарський звичай. Ім не змогли висипати високої могили, яка навіки зберігала б їхню пам'ять, і була б ще одним дороговказом для грядущих поколінь, а для цілого світу ще одним історичним доказом, що ми, такі давго боротимемося проти всіх наших ворогів, доки врешті не досягнемо нашої повної волі та самостійності. Згадуючи сьогодні усіх

з Гватемальців, яким можуть закидати особисту ворожнечу, а міжнародний трибунал, зложений з представників країн Південної й Північної Америки. Його завданням було б не тільки розглянути меритум справи, але й визначити радикальні запобіжні засоби, які мали б унеможливити на майбутнє повторення такого роду комуністичних злочинів у будь-якій країні американського континенту.

Вувагою прокомуністичному президентові Арбенцові закидається головну вину — що бо він такий розпорядок видав особисто, або що ці масові арешти й вбивства докучалося за його згодою.

При всьому тому береться також до уваги й компетентність самого суду і тут висловлюється пропозиція, щоб цю справу масового вбивства політичних жертв у Гватемалі не розглядав суд, зложений

Володимир Яворський, сота. 1 УД-УНА

Могили безіменних

поляглих та пропавших безвісти воляків Першої Дивізії, переносимося думками туди до них — на Рідні Землі.

Могили наших Воляків розорано і зрівняно, їхні тілні останки порозкидано. Рідний Край топче і розпинає кривавий московсько-більшовицький окупант.

Натомість понад 500 могили поляглих воляків Дивізії знаходяться в Австрії в районі Фельдбаху — Гляйхенбергу (Штірія — англ. зона). Ці могили й досі не впорядковані і в жалюгідному стані. Тому Врательство бувають воляків Першої Укр. Дивізії — Укр. Нац. Армії вирішили переставити відзначення 10-ліття боїв під Бродами під кличем: «Зберімо потрібні суми на впорядкування цих забутих, забутих і бур'яном зарослих могил! Поляглих під Бродами вшануємо найкраще, впорядкувавши їх могили!»

Бувши тяжко раненим, ми вже не довелися провратів з-під Бродами і спільно з усіма продовжувати далі нашу боротьбу. Вирвавшись щойно наприкінці 1947 р. з більшовицького полону, я вперше тоді довідався від друзів про подальшу історію нашої Дивізії. Це все були лише уривки, і я старався зібрати якісь матеріали, щоб зробити собі повну картину останніх боїв Дивізії якраз на терені Штірії, бо це — той одинокий відтнок, який лишився по цей бік залізної заслонки і куди нам ще можна без труднощів дістатися. Зібравши інформації, я постарався записати цією справою колишніх дивізіоників та громадян в Австрії та Німеччині, щоб спільно організувати опіку над гробами поляглих воляків. Цією проблемою захоплювався теж нашу студентську громаду в Грацу, де під ту пору перебувало ще багато колишніх членів Першої Дивізії та бувший дивізіонік старшина — опікувач гробів о. Ковалюк. В Грацу засновано Комітет Охорони Українських Могили на Штірії. Я кількакратно звертався до цього комітету з запитаннями і порадами, але, на жаль, не міг добитися конкретних і позитивних вислідів.

Щойно в 1952 р. мені вдалося одержати звіт, в якому мені писали про порушення мною справи ось так: «Зі списків воляків, поляглих по-за Грацом, маємо, на жаль, лише деякі з околлиці Штрадену і Траутмансдорфу, і ті, здається, є не цілком повними. Про став гробів у згадуваних Вами місцевостях нам відомо слідує: в Гляйхенбергу частина гробів упорядкована, у Фельдбаху — гробами, що є на цвинтарі, опікується донька ген. Фрайтага, особливо молодша. В їхньому похованні знаходяться теж частини документів та багато фотознімків, що відносяться до історії Першої Укр. Дивізії. З браку відповідних фондів даліші розшуки стали нам неможливими...»

Я більше хотів здобути щось конкретного і адресувати доньку ген. Фрайтага, якої ніколи не одержав. В цих справах я звертався в імені станиці Врательства кіль-

кі. Правду кажучи, я не захоплююся його оригінальною поетичною творчістю. Вона далеко нижча від його поетичних перекладів. З нього був добрий верфікатор, що потрапив на замовлення на писати досить швидко вірш на будь-яку тему.

Але це не була поезія, що спонтанно виливалася з душі поета, а штучно-роблений твір, що зраджував виробничі зусилля автора. Роблений патос і бомбастика заступали тут надхнення.

Цим я зовсім не хочу відмовити Гріцаві ніяких злих висловів і впливів правдивого чуття. В його творчості, надто останнього часу можна знайти й речі, перейняті правдивим ліризмом, хоча б його нарис про рідний містогорник та інші подібні. Значення д-ра О. Гріца не в його віршованій творчості, а в його літературознавчих нарисах, у портретах письменників та виданих СВУ, а співробітників СВУ видати повний Кодекс у його перекладі. Я й досі не можу цього відкачувати. Треба було Союзом заощадити на чім іншому, а такі видати «Кобзаря» в повному вигляді окремою книжкою в перекладах Пошкільного.

Очевидно Гріца у своїй праці не обмежувався тільки виданнями СВУ, а співробітників СВУ видати повний Кодекс у його перекладі. Я й досі не можу цього відкачувати. Треба було Союзом заощадити на чім іншому, а такі видати «Кобзаря» в повному вигляді окремою книжкою в перекладах Пошкільного.

Очевидно Гріца у своїй праці не обмежувався тільки виданнями СВУ, а співробітників СВУ видати повний Кодекс у його перекладі. Я й досі не можу цього відкачувати. Треба було Союзом заощадити на чім іншому, а такі видати «Кобзаря» в повному вигляді окремою книжкою в перекладах Пошкільного.

какртно до Гол. Управи в Мюнхені, до Крайових Управ в Канаді і США, до ГУ ОБ-ВУА в Англії, до кількох станиць нашого Братства в Америці й Канаді.

В Гол. Управі в Мюнхені каса була порожня. Тому рішення зазначити цією справою наші Крайові Управи і поодинокі станиці Канади та США, щоб разом з нашим громадянством на цілія впорядкування і могили зібрати якийсь гріш.

Першими відгукнулися Крайова Управа в Канаді і станиця Братства в Вінніпегу. На початок треба було мінімальної кількоти, щоб зможти зайти в околиці Фельдбаху — Гляйхенбергу. Я планував переїздити на місяць підготувати працю для ширшої акції у формі переговорів з компетентними місцевими австрійськими урядами, старостами сіл та містечок і з місцевими священиками та цивільним населенням. В той спосіб хотів зібрати усе потрібний матеріал, щоб на підставі його розробити точний план дальшої акції розкопування розкопаних гробів, встановлення постійної опіки їх та зложення просту праці над їх впорядкуванням, поставленням пам'ятників та встановленням просту потрібних видатків. До диспозиції на початок я міг розраховувати на 30 дол. від Крайової Управи Канади і 10 дол. від станиці в Вінніпегу. Ці суми були тільки здекларовані і прихильності чекати. З огляду на несподіване поділення мого візи до США, прийшлося цілу акцію при-спішити.

Збираючи інформації від друзів-дивізіоників, вичитуючи відповідні дані з наших дивізіоників Вістей та виданих, при допомозі малих змін підготувавши приблизний маршрут, щоб в моєму візду в терен не трапляти несподівано часу та зменшити видатки поїздки. 13. 5. 1953 р. в Зальцбурзі я зустрівся з сот. В. Ко-заком та д-ром Мрінцом, який приїхав у характері фотографу. Того самого дня ми відібрали конференцію у представника Австр. Червоного Хреста полковника Матерні, який дав нам своє писемне уповноваження на переведення акції розкопування гробів на лід Зальцбургу. З тим документом ми вирушили в дорогу. 14. 5. по обіді прибули до Грацу. Тут старшина теж дістав відповідні документи від австрійського уряду, але з огляду на католицьке свято багато поладити не змогли.

Метою нашої поїздки було: 1. розшукати, ідентифікувати, зареєструвати та сфотографувати всі могили; 2. простудіювати можливість створення одного українського військового цвинтаря і поставлення там відповідного пам'ятника; 3. подбати про їхню сталу опіку.

Під вечір ми прибули до Ст. Стефанау і відразу приступили до праці. Цвинтар, який лежить на узгір'ї недалеко церкви, нараховує 22 могили відомих воляків 1 УД-УНА та 6 могили невідомих стрільців, розстріляних на підставі польового суду. Всі гроби списано, але з огляду на пізню пору, тільки частину їх сфотографовано. В книжках місцевої парафії вперше точні списки. Гроби в дуже сумному стані, на деяких стоять хрести і написи з 1945 р. Багато написів на таблицях (дерев'яних) прочитати вже неможливо. На деяких могилах посаджені місцеві населення скромніми квіти. Цими гробами опікується тільки місцева населення, захоплюючи до цього священником, який щороку у своїх проповідях закликає вірних не забувати і про гроби воляків українців. На багатьох могилах написів нема або прочитати неможливо, і тільки по рядках та числах можна встановити, хто там похований. Могили не мають окремої частини цвинтаря, а розкидані по цілій правій стороні. Перевіривши та списавши всі дані, (закінчили на стор. 3-й)

поза зустріччями в бюрі СВУ, майже з ним не здибався, й тому його чинного життя не знав. Отже, можу говорити про це, його життя й відношення тільки з жуків слів. Але всі, що його знали ближче, чи взагалі частіше з ним зустрічалися, дивилися на нього, як на дивака, фігуру комичну та не вважали на його інтелектуальні, не критичні, підозрюючи з нього.

Вол. Дорошенко

ЖИТТЯ І ПРАЦЯ ОСТАПА ГРИЦА

(1881—1954)

(2)

Тут він знову стрінувся з праці з своїм колишнім шкільним товаришем, Гнатом Мартинцем. Вони разом учили в гімназії й разом опікувалися своїми учнями, що мешкали в бурі при вул. Потоцького, ч. 95. Проф. Мартинець був ректором, а д-р Грицай віце-ректором цієї бурі. В листі до мене проф. Мартинець характеризує Пошкільного, як незвичайно чужого, лагідного і ввічливого, але разом строгаго педагога. Дуже вважав він на одяг і чистоту молоді.

На літературне поле виступив Грицай на університетській лавці. Завчав з поезії, помітивши в альманасху «Січ», що його аргументував пошкільний проф. Зенон Кузель, ліричні вірші — «Діна-родно, що втіши в серпні тар», «Наполеон 1912» та «Ностіг Імго».

На «Січ» виступав Пошкільний з рефератами на літературні теми, і ці виступи, як він сам признається (див. паризьке «Українське Слово»), були знаменитою школою, що давала їм абияку підготовку до громадянської й літературної праці. В «Січ» тоді було чимало визначних індивідуальностей, до яких мусів їх молодший колега dostosуватися.

Далі пішли фейлетони в «Ділі» тощо, про що вже була мова вище.

Отже Пошкільний був уже напередодні першої світової війни замітною постаттю в українських літературно-наукових колах, тож цілком приваля, що втіши в серпні 1914 р. перед москалями до Відня, став негайно одним із найбільших співробітників організації «Союзу Визволення

України» — українського «Вістника СВУ» й особливо німецького «Ukrainische Nachrichten».

З цієї причини йому доводилося часто бувати в бюрі «Союзу» й мати діло перед усім з мною, як головним редактором видань СВУ.

Мину тут сказати, що Пошкільний належав до найкращих, а головне до найточніших співробітників. Він ніколи не спізнався з своїми паніями й доставляв їх завжди в призначений час.

Д-р Грицай мав дуже легке перо й писав однаково швидко на яку будь доручену йому тему, чи була це поезія, проза, фейлетон, чи переклад. З цього боку співробітник із Грицай був просто ідеальний. Він міг писати все це, сказати б, «по шучому величю».

Не раз треба було мати, головню для «Українських Нахрітхен» щось «на гвалт». Зараз кликалося Грицай і на другий день вранці він приносив жадану річ акуратно переписану начисто виразним каліграфічним письмом.

І я ніколи не бачив його «не в формі». Він усе був

чемний, може аж загато чемний, переборщено ввічливий, щоб не сказати — улепливий супроти нас — мене й А. Жука, бо з-поміж діячів СВУ ми найбільше з ним стрічалися.

Д-р Грицай трактував нас, як хлібодавців, замість ставитися до нас просто по товаришськи, як інші наші співробітники, д-р Л. Цегельський, В. Старосольський, В. Темницький, Лев і Микола Ганкевичі та інші.

Я й досі пам'ятаю, з якою напущеною ввічливістю входив він до канцелярії президії СВУ, згинаючись в поклонах, та цілком стосю постаті засвідчуючи свою пошану. А виходив, ніколи не обертаючись до нас спиною, тільки, крок за кроком, відступаючи до дверей.

Усі догадки, казавки, а то й реприманди приймав він із належним респектом і без слова спротиву чи нарікань, хіба що зачервонівшись по самі вуха.

При всій повазі до Пошкільного, мусу сказати, що фігура його при цих авдієнціях була незвичайно комична. Комізм цей збільшували ще

природні вади Пошкільного — сидіння підозбане, чи навіть порте обличчя й загикання.

Тодішню Грицаву сильно вела його манера входити до бюра й поводитися в розмові з «начальством» дуже до того змалював фейлетоніст віденської «Волі» 1919 р., маючи в чині сам П редактор — видавець В. Пенічевський, очевидно не називаючи його по імені. Але хто знав д-ра О. Грицай, не міг не сміятися, — так досконало вірно й дотепно підхопив автор цієї гумористичної характеристики прикметні Пошкільного риси.

Але д-р Грицай усе це робив із такою щирою серйозністю, яка виключала всяку наземність будь-якого підлабузництва. Це він так розумів джентельменство.

Для СВУ був Грицай, повністю, просто невідомим співробітником, особливо для «Українських Нахрітхен».

Тут він помістив цілу низку прекрасних перекладів з української літератури, почавши зі «Слова о Полку Ігоря», велику кількість Шевченкових поезій, та цілу

антологію інших українських поетів, включно з Л

Д-р Володимир Галан, 6. командант батерії УГА
БОЄВИЙ ШЛЯХ „БАТЕРІЇ СМЕРТІ“ УГА В 1919 РОЦІ
(Причепки до історії боїв Української Галицької Армії)

(3)

Бой за цвинтар.

Тра-та-та-та — затарахотали кулемети з цвинтаря, і понад нашими головами зашуміли кулі. Ворожа батарея силе гранату за гранатою на нашу піхотну лаву, що не мають ніякого сховища. Сотні припадків, жидуть. Встає один, другий, а далі весь курінь підіймається і біжить назад. Паніка. Тріскають шпранілі. Пекло.

Як їх стримати? Тут не допоможе і загроза смерті.

Ще хвилинка і так гарно започаткований бій скінчиться невдачею. „Батерії вперед!“ — поїсся на каз команданта гарматного длоуку отамана Кирила Караса.

Тим часом у селі теж замшання. Обози відтягують. Заводять жінок, думають, що це відступ.

Під селом стоять батерії і ждуть наказів. Готіві до діла. Тут 4-й полк.

„Батерії, постріл! За мною вперед чваром руш!“

„Артилерія їде вперед!“ — поїсся клід до цілому селі. Всі підводи й обози згіндають з дороги в рови. Дорога миттю очищується. Тепер почнеється танок смерті. Кожний знає про це і ніхто не захоче понасти під колеса артилерії. Стратують кожного до чиста.

На нас покладено відповідальність за бій. Або здобудемо заслужену славу „батерії смерті“, або згинемо.

„Вперед!“ — чути накази команди. Святять баготи, очі в кожного залілі. Піхота придулюлась і дивиться на рухи артилерії.

„Огонь вперед!“

З розгоном вїжджає батерія за батерією на позиції і вставляється до бою.

„Шль — цвинтар, шпанель — міриш! — Стріл!“

„Лавою вперед!“

Попали. Не чути команди. Але пушкарі солим оком бачать, як ворог відіає.

„Батерії, барабанний вогонь!“

Наче змії, динять попушкарі на ворога гармат. На цвинтарі — курінь. Наші гранати ринуть землею, а разом із землею викидають заритих там людей вгору. Зойкі не чути, бо їх заглушують гармати, та й ніхто на це не звертає уваги.

„Піхота, вперед!“

Розстріляна без стрілу біжить у настул. Хвиля людської слабости-проишла. Пішли, нечаче лави, на ворожє окоп, під скоростріли. Вікати вперед. Впали. Знов підбігають. Ось наша-стежка вже на цвинтарі. Гурра, гурра!

Тернопіль нам!

Піхота жеє, але ворог сильний. Поку їде підмога від Петрикова, з-за ріки, щоб ударити нас з боку. Ідуть і вагаються. Може, бачать, що наші вже під самим містом.

„Побавимось трохи ними, — каже от. Карась. — Заслоніть

ім дорогу від лісу, а друга батерія буде прати їх вогнем!“

Перший стріл понав у ліс. Ось вони вже відтягують від лісу. Вони чувають, що беремо їх в залідні кліді, стагамо поволі і думимо.

„Валешта, візьміть свого „Гаррида“ сюди!“ — наказує отаман Карась. (Гарридо — це назва 4-ї батерії під командою покійного поручника Валешти).

Валешта врадуваний, але у нього нема гранат.

„Позич трохи гранат, — каже він, — у Тернополі віддам, я там собі вже замовив!“

„Гарридо! Напрям валімо! Міриш від другої батерії. Лавою вперед!“

Липше закурило над полем. Ворожій лінії вже нема. Залідний перестень здушив її.

Першою вїхала до Тернополя батерія тернопільців з 4-го полку під командою пор. Бучака, родом з Тернопільщини.

В другому кінці міста ще бої, а тут населення вітас вже рідше військово квітами:

„Слава! Слава нашій Армії!“

Які радісні привітання! Стрілячі заманіли квітами. Квіти на гарматах і крісах. Немов би тут не було ніякого бою, а ми прибули на народне свято.

Прийшов наказ для 2-ї батерії негайно відійти до села Вілої, щоб охороняти піхоту перед можливим наступом ланцерних полків.

Знов вперед.

Гарматчики веселі. Успіхи не дають відчувати втоми. Ждуть і співають весело:

„Гей гук, мати, гук, де козакі йдуть, шаслива тал доріженька, куди вони йдуть.“

І шаслива була та дорога, куди йшли наші війська, і шасливі були люди там, куди наші стрільці приносили рідне право і порядок.

(Продовження буде).

Дальший настул.

Після здобуття Тернополя 1-й корпус УГА розширив свої дальші воєнні дії на північний захід у загальному без більшого ворожого спротиву.

Цойно на лінії Миколаїв — Гарбузів почалися знов завзяті бої, які тривали повних два дні. Тут піхотні курені 10-ї бригади показували чудес мужности. Вони розбили ворожу силу віцент.

Наші війська йшли скорим маршем, і вже 25 червня ми зайняли позиції на лінії Савів — Золочів і підійшли до нової ворожій лінії Дунаїв — Гологоро — Княже — Скарява — Белзень. За той час успішного наступу чисельний стан наших бригад збільшився майже вдвоє. В кожному зайнятому селі все чоловіче населення золотопушало у наші ряди. Населення радісно

МОГИЛИ БЕЗІМЕННИХ

(Закінчення зі стор. 2)

робивши фотознімки поодиноких могил та декілька загальних, вирушав в дальшу дорогу на Фельдбах, куди прибули перед північчю. Мушкетері, що не дочекавшись так довго обіцяної адреси родини ген. Фрайтага, яка мала за інформаційну студентів з Грацу Андріаса та Хомица мешкати в Фельдбаху, я рішався написати листа до Фельдбаху, на якого не дїстав відповіди. Як виявилось, тої родини ніколи у Фельдбаху, ані в околиці не було. Отже інформація, подана Комітетом Охорони Могили, була неправдивою.

На другий день ми поїхали до безіменних могил, де переверли наряди з різними референтами і остаточно з самим безіменним могилником. Подовий розмові він погодився дозволити нам переглянути всі урядові списки поляглих цього району та реєстр могил військового цвинтаря.

Тут ми змогли знайти тільки 19 відомих та 134 невідомих могил воїнів 1 УД. Таке велике число невідомих могил поставило нас до екзугування, а саме до розкопки гробів, які були розкидані вздовж бойових ліній і в цілому терені.

У Фельдбаху австрійський уряд створив велике військово-кладовище, яке є у вірцевому порядку. На кожній могилі стоїть дерев'яний хрест з металевим еліпсоватою табличкою, на якій подано ім'я та прізвище полеглого, дата і місцевість народження, військова частина та дата смерті; на більшості могил наших воїнів написана: „Незаний український воїн“ (німецькою мовою). На цим кладовищі поховано понад 2000 воїнів. Найбільше наших могил лежать у дольній частині кладовища. Ці могили докладно сфотографовано та списано, перевершили рівночасно подати нам списки.

Через Едт, Прадбауер, Кадельдорф, Массердорф, і Кадельдорф ми поїхали до Гнау. Зараз же у місцевій парадії переглянемо всі книжки та реєстри поляглих і план

вітало наше військо, в кожному селі і місті виносили нам хліб, овочі й іншу поживу, щоб підкріпити стрільців, які з затисненням у жменях крісом йшли вперед.

Тоді почалася організація двох нових корпусів, а саме: 4-го і 5-го. Збільшено також число піхотних куренів і батерій. Правда не було у нас крісів для новобранців, але ми надіялись здобути їх у ворога.

Так з болем серця приходило дивитися на обуму, трагічну картину. Так сповідають наші полягли воїни — борці за краще завтра нашої поволенної Батьківщини.

Мимоволі насувається питання: а чия ж це мина, хто повинен подбати про ці забуті стрільчі могили? Мені здається, це святий обов'язок цілої нашої української спільноти, всього свідомого громадянства, а в першу чергу нас

усіх наших воїнів. Без огляду з яких воли армії чи формаций. Це є наш воїнський національний обов'язок! Ці слова повинні дїяти в глибини душі й щирого серця кожного свідомого українця, якому дорога справа Визволення України! Цих же пару сот забутих, запущених могил є нашої всенародною, всеукраїнською власністю, це є скарб нас усіх, частина душі і серця в реєстрі наших Визвольних Змагань!

Тому це є наш найкращий обов'язок подбати чимсь скорше про гідну опіку їхніх лицарських могил. Не сміємо допустити, щоб сліди нашої боротьби пропадали, зароста- бур'яном і щоб чужий світ на нас усіх дивився з погордою і презирством, як на націю, що не вміє шанувати й пам'ятати своїх синів.

Нарід, який не вміє шанувати своїх поляглих борців за волю — не заслуговує на самостійність!

Пригноблені тим станом ідемо через Зульцбах, Пукка, Керб, Радлах, Оберпукка і Кхел до Нельтену. Там застало нас совітський брати-могили з монументальним пам'ятником 350 білців (більшистів з них українців). Пізньою ніччю приїждимо до Ст. Петер. На слідуючий день відвідуємо біргермайстра та євангеліка. Знаходимо тільки сумніви могили. За порадою євангеліка ідемо до Вирбау-могили, де на невеличкій цвинтарі знаходимо 6 могил наших воїнів. На кожній могилі стоїть дерев'яний хрест з металевим табличкою і написом. І ці могили в жалюгідній стані. Повертаємося знову до С. Стефану, де нам вдалось доповнити наші списки і доробити решту фотознімок.

З огляду на суботу, ідемо до Грацу, де відбуваємо довшу розмову з головою Австрійського Червоного Хреста на Лянд Штаєрмарк, а пізніше з референтом опіки військових цвинтарів при Штаєрмарк Лянд есерегунг. Тут нам уможливають доступ до всіх списків та картотек. Представники цих обох австрійських інституцій дуже прихильно ставляться до нас і до української проблеми взагалі, та обіцяють нам повну підтримку. Поручуємо з ними рад порадних справ.

Проти перевезення всіх наших поляглих на один військовий цвинтар і створення окремого українського військового відділу австрійський уряд не має жадних застережень. Обіцяють служити усім порадами, простатами та допомогою нам при дальших розшуках. З глибоким пієтизмом висловлюються про наші визвольні змагання.

Довідуюся іншими дорогами, що в Геберсдорфі коло

3 листів до Редакції

В СПРАВІ ІМПРЕЗИ В МІНІСТЕРСТВО

Вішважаний Паве Редакторе! Просимо на відмовити нам помістити слідуюча висновок: У Вашому щоденнику ч. 124 за середу 30-го червня 1954 на 3-ій сторінці, за підписом о. М. Голдинського, поміщено допис під заголовком: „Мінеаполіс, Мінн.“ про Академію з приво-ду 28 річичної смерті Голдинського Отамана Симона Петлюри, яка відбулася 30-го травня 1954 в Мінеаполіс.

При кінці допису Автор чомусь сумнівається, чи вступ на Академію був лише для членів Товариства Сприяння УН Раді, чи для всього українського громадянства, тому, що на закл „одна особа із списком в руках“ деякого питалось: чи член Товариства Сприяння Націоналістичної Раді?

Висновок, що цією особою була пані Ніна Вулавицька, член Уряду Товариства, який доручено розіслати новонайдений Висновок нашого Товариства. Користуючи з цієї нагоди, що на Академію прибуло багато наших членів, пані Н. Вулавицька роздала Висновок на закл, але тому, що не всіх членів знає особисто, то деяко запізнє, чи є членом Товариства. Кожний в списку робить тому, щоб членом, які не були присутні на Академії вислати Висновок поштою.

Товариство Сприяння, ані інші організації, які входили в склад громадського Комітету не мали на меті обмежувати вступ на Академію лише до свого членства.

За Урядом Товариства: А. Семечок, голова.

Ляйбніцу в лісу в останніх днях війни частини Тіта розстріляли 60 дивізійників.

В Кляйн Файтінгу тітовські бандити розстріляли 5 дивізійників. Ближчик і точніших інформацій, на жаль, добитись не вдалось, але віро, що і цих слів ми могли б дошукатися, бо припускаю, що застася хтось з живих, хто про ці й подібні історії знає. Я переконаний, що це й сьогоднішні спільніми силами ми можемо й мусимо багато подібних справ вияснити, зложити точні описи поляглих і багало могил, які араз є могилами безіменних, ідентифікувати.

Підсумувавши нашу поїздку, в якій зроблено 2,300 кілометрів, бачимо таку картину: знайдено 67 могил відомих і 478 невідомих — безіменних. Цей сумний стан нас усіх зобов'язує до скорого братерського чину.

Д-р Джуліус Шрейбер під час війни вчинив воїна, а тепер відмовляється відповісти на слідуючі запитання, чи він був колинебудь комуністом. Він знає, що тоді, коли був ідеологічним противником в армії — не був комуністом. Але чи був комуністом раніше чи пізніше не хоче сказати.

3 позжовилих листів

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА“ 50 РОКІВ ТОМУ

(За час 2—30 червня 1904 р.)

БЕЗПЛАТНІ КУРСИ МІЖНАРОДНИХ КОРЕСПОНДЕНЦІЙНИХ ШКІЛ

Щоби допомогти українським дітям і чимсь скорше збільшити Український Народний Фонд в Америці, „Свобода“ роздасть зовсім безплатно 12 курсів Міжнародних Кореспонденційних Шкіл тим 12 дітям, дїтятам або хлопцям, що від 10-го до 1-го вересня 1904 р. зберуть найбільшу суму грошей на Український Народний Фонд в Америці. Курси такі: Стенографічний, підготовчий до школи, вищої і нижчої арифметики, „Спеціальний“, гарного письма, композиції й реторичи, грайлик, писання листів, історії З'єднених Держав. Такі курси коштують кількасот доларів, а „Свобода“ роздасть 12 українським дітям безплатно в нагороду за патріотизм. Курси відбуваються англійською мовою.

УКРАЇНЦІ СЕРЕД СЛОВ'ЯНСЬКИХ ІМПІГРАНТІВ
(31 статті, написані урядовцем в уряді публічного здоров'я, д-ром Алланом Меклафлантом).

Слов'янська імміграція до Америки почала зростати з року на рік від 1883 р. Щоб вирішити питання, чи слов'яни пожадані елемент, треба знати, яка їх сила в загальній імміграції. Слов'янську расу треба поділити на Східних слов'ян, Західних і Південних. Між Східними треба розрізнити москалів, русинів (українців) і білорусинів. Наступні таблиці покажуть чи сельку силу слов'янської імміграції з 30 червня за цілий рік (1901—1902): поляки — 69,620, словаки — 36,934, хорвати — 30,233, русини — 7,533, чехи — 5,590. Всі інші слов'янські раси (болгари, серби і ін.) — 5,878 — разом усіх слов'ян 158,389.

Твердження, що всі русини іммігранти, які приїждять до Америки, приїхали з Австрії, може видаватися дивним, та воно правдиве. Отже з Австрії приїшло 7,540 русинів, а з Росії тільки 1,536. Русини, це типичні слов'яни. Вони мають кріпку й витривалу будову і майже всі стали заробітниками. За минулий рік вони поселилися в таких стейтах: у Пенсильванії 4,163 осіб — отже 55%, в Нью Йорку 1,594 — отже 21%, в Нью Джерзі 746 — 10%, в Огайо 328 — 4%, в інших стейтах 732 — тобто 10%.

З ЮВІЛЕННОГО УПІ ГОЛОВНОГО КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Вже десять років минуло, як маленькі братства з Шамо-кін і Мт. Кармел під проводом о. Константина, пп. Глови, Талпаша, Шаршона і ін. заснували Український Народний Союз. Після десяти років ми бачили силу Союзу в русинів у святощому поході з нагоди VIII Конвенції, що відбулася в Шамокін. Вже в 8 годні в понеділок 30 травня зібрався український братства, і сполучившись з американськими організаціями, утворили величаний похід. Ціле місто Шамокін було заповнене, так, що на вулицях не можна було протиснутися. На передній йшла поліція в пожежній сторожі а ветерани еспанської війни. Потім слідували українські організації під проводом братства св. Карла в Методі. На чолі української частини йшли на гарний коні Теодор і Талпаш, на чолі козак з Запорозької Січі. За братствами йшли возами конвенційні делегати. Всіх учасників походу нараховують на 6,000 осіб.

Після походу відбувся в церкві Служба Божа і посвячення прапорів: американського й союзного з святощому промовою о. М. Струтинського. Ювілейний концерт в честь Тараса Шевченка відбувся по конвенції, 2 червня, в найбільшій театральному залі. Гарну промову по англійськи вголосив д-р Микола Ардан. Хорі під управою о. Стефановича і Стеткевича виповнили збірні точки програми, а солорі точки були такі: спів пани Телі а о. Стефановича, фортепіанова гра пани Галі Констанцевич, декламція школярів Івана Констанцевича а. М. Мурдзи. Про концерт написали звіт місцеві англійські газети.

Предсидником конвенції був обраний о. Степан Макар з Мт. Кармел, містопредсидником Іван Парилка з Нью Йорку а Андрій Орск з Траверс, Па. Секретарями: о. П. Понтишук а Рейна й Йосип Кульницький з Волтмор. До Головного уряду обрані такі: К. Кирчак, голова УНС; С. Митренко, заступник; С. Ядловський, секретар, а П. Кульницький, заступник секретаря; А. Шаршон, касир; А. Якович, заступник. Контрольними Комісії: о. А. Ульницький, П. Ворач, М. Турковський; радні: А. Валеский, М. Дембицький, А. Сорока, А. Семанський, К. Кобан а І. Парилка. Головний організатор о. Підгорський. Наступна Головна Конвенція має відбутися в Скрантоні, Па.

ВАМ НЕ МОЖЛИВО ОВІЯТИСЯ БЕЗ ЗАВЕЗПЕЧЕННЯ. А НАЙКАРАЩЕ І НАПІВНІШНЄ ЗАВЕЗПЕЧЕННЯ ДАСТЬ ВАМ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ!

Повідомляю своїх Вп. Пацієнтів, що в часі від 18-го липня до 1-го серпня ц.р. включно

БУДУ НА ВАКАЦІЯХ.

Від 2-го серпня приймаю, як звичайно, за попереднім замовленням.

Д-р Роман Осінчук
23 East 7th Street, New York 3, N. Y.
Телефон: GRamercy 3-6217

Д-р. Мед. БОГДАН МАНАРУШНА

ВІДКРИВ ЛІКАРСЬКИЙ ОФІС
при 84 GARFIELD PLACE (betw. 5th & 6th Ave.)
BROOKLYN, 15, N. Y.

Години прийняття: Телефон:
пон., сер., четв. і п'ятн. NYacinth 9 1555
від 5-8. попол. 5328
В інші дні після умови.

Урологічні консультації (в хворобах нирок і сечових доріг) тільки за попередньою умовою.
Догідний доїзд з Мангеттену всіма лініями сабвей IRT і BMT до Atlantic Ave. взгл. Pacific St., відтак автобусом ч.: "63—5th Ave." до Garfield Pl.

ВНЕ ВИШІШОВ З ДРУКУ „УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР“

Д-ра А. Т. Нібзея

● Нове доповнене і виправлене видання. Книжка охоплює всі недуги і подає способи їх лікування.
„УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР“ В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ!
ЦІНА \$6.00
Замовлення з належитістю надсилати „СВОБОДА“
81-83 Grand Street Jersey City 3, N. J.

SOUTH ANTHRACITE REGION — УВАГА!
ДНЯ 25-го ЛИПНЯ ц.р. в LAKEWOOD PARK
УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ ДЕНЬ
О год. 10:30 рано Архїєрейська СЛУЖБА БОЖА, о год. 3-їй попол. КОНЦЕРТ, о год. 6-їй попол. ОКРУЖНИ ЗБОРИ U.C.Y.L. з рефератами, о год. 8-їй вечора ТАЦІІ.

ТЕЛЕГРАМА!!!
УКРАЇНСЬКИЙ ХОР „ДУМКА“
в Нью Йорку повідомляє, що на ФЕСТИВІ в неділю, 18. липня ц.р. на площі PLATZ BRAUNHAUS, Ladelentown, біля Suffern, N. Y., додатково виступлять го-стинно:
ГРИЦЬ ЗОЗУЛЯ
в інтерпретації реж. Носифа ГІРНЯКА
— та —
УКРАЇНСЬКИЙ МУЖЕСЬКИЙ ХОР
з Лігай Велі (Lehigh Valley) Allentown, Pa., під пров. диригента А. ДІДУХА, — перший раз в Нью Йорку.
Заряд харчового буфету обняла ф-ма „Поділ-ля“, 103 Ave. B, N. Y.
Останній речиниць закупу квитків на автобус середа, 14. липня ц.р. у ф-мах „Арка“, „Ено“ і „Сурма“.

УВАГА! ШКАГО ТА ОКОЛИЦІ! УВАГА!
Дирекція Дому Відділів У.Н.С.
В ШКАГО, ІЛЛ.
: має шану :
повідомити й запросити все наше Громадянство та цілу Союзову Родину, на свій річний пікнік:
„ДЕНЬ У.Н.СОЮЗУ“
: що відбудеться :
В НЕДІЛЮ, 18. ЛИПНЯ Ц.Р.
В ГОРОДІ СВ. МИКОЛАЯ
при Тигінс Ровд і ДесПлейнс Ривер.
Головними точками дня будуть:
ВИБІР КОРОЛЕВИ — НЕСПОДІВАНКИ.
До танку буде пригравати добре знана ОРКЕСТРА п. МАНА, ТА БАГАТО ІНШИХ РОЗРИВОК ДЛЯ ДОРОСЛИХ ТА МОЛОДІ.
БАГАТИЙ БУФЕТ з відсвіжучими напїтками у заряді Членів, а кухня зі смачною поживою та перекусками — у заряді Членкинь Відділів.
Спеціальні автобуси будуть чекати на гостей під 841 Н. Вестерн Евіню й відїдуть на забавову площу св. Миколая о год.: 12-їй вполудне, а описля: в 1-їй, в 2-їй і в 3-їй пополудні.
Ціна перевозу для дорослих 50 центів, малі діти поїдуть безплатно.
Крім того, окремий трок буде підвозити гостей від кішцевого перестанку стріткарів до городу св. Миколая.
Дирекція Дому Відділів У.Н.С.
841-45 Н. Вестерн Евіню, Шкаго 22, Ілл.

● MISCELLANEOUS ●

Обслуга, найкращі напитки
коктейл. Найкращі страви
в місті.

FRANCHISORS — steaks & chops
STRENGTHEN YOUR ITALIAN CUISINE
 Lunch & Dinner Served
 11:30 A.M. — 12 Midnight

• **BOATS FOR SALE** •

**1953 — 16 FT. TROJAN
 RUNABOUT**
 з пент. валубою. Evenrude 25-
 H.P. мотор з корделом. Повний
 штирді з акором. Ціна тільки
 \$760.
 Тел. власника Ва 9-5669

32 FOOT CABIN CRUISER
 Міцна солідна лодка — 10 ф.
 ширини. В десертному стилі.
 На воді.
 Чудове купівлю \$2,800.

Тел. власника
FL 7-7966

● Професійні оголошення ●

Д-р. мед.
МИКОЛА РІСДОРФЕР
відкрив ординацію
в Асторії:
30-28 — 36th Street,

Приймає:
в понеділок, середу і п'ятни-
цю від год. 9—11 А.М.,
у вівт. і четвер від 5—7 Р.М.
Телефон: АS. 8-8157
Поза урядовими годинами
телефон: EV 4-0120

оголошення величини 1 і
ча через 1 колонку вин
сити \$1.40. Проситися в
лежитість (відповідно
величини огол.) пересил
ти разом з текстом.
Адм. „Свободи”.

ЯКЩО ВИ ЗДЕСПЕРОВИ СИМПТОМАМИ АСМАТИЧНИМ-Е А ШЛЕЧИ БРОНХІАЛЬНИМ ЗАПАЛЕННЯМ, ТО НЕ ПРОПУСТІТЬ НАГОДИ ЦІ ПРОЧИТАТИ

томи: чакний віддих, почуття
душення, спазматичний кашель
під час задержки флегми, за-
хування та інші терпіння, які
вдугу у парі з астматичним
наїєм та бронхіальним запален-
ням. Цей чудесний лік, зван-
PENNYL, творить чуда як в
кашлялованні, поміч в цій са-
ції. Одна доза, як відомо, про-
носить полетшту. Тепер цей
поступий читавим цієї газе-

Вони можуть одержати пляшку виснажуючи звичайно цей виснажок до OREGON DRUG PRODUCTS, Dept. 38, Box 762, Peoria, Ill., N. Y. Не треба виснажувати грошей. Вистарчить випити з другом докладно Ваше ім'я і адресу на зворотній стороні і поверти. Залатати поштареві \$1.00 копівці пересилки COD, по одержанні пляшки. Коли Вам стало легше від поганих симптомів. Ви признаєте, що це є найкраще.

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN
FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Піара і Чесно

Our Services Are Available
Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 8-5555

ИВАН БУНЬКО

УКР. ПОДРЕВНИК
Обслуга чести і кайрама
ЦЕНИ ПРИМУТІНІ.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker
& Embalmer

437 EAST 5th STREET
New York City
REASONABLE PRICES
Telephone: GRainercy 7-766

УЕР. ПОТРЕБНИК
Занимається похорошає
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦІ
Контрольована температура. Модерна каппинг
до ужитку даром.
PETER JAREMA

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568